

НОВИЙ ПОГЛЯД НА МЕТОДОЛОГІЮ ТІЛЕСНОГО В ТЕАТРИ ПІЗНЬОГО МОДЕРНУ

Бораковська М. О.,
*Харківський національний університет мистецтв
імені І.П. Котляревського,
м. Харків*

Питання того, як трансформується версія людини Модерну, актуалізується в сучасних філософських концепціях, театр при цьому – не виняток. Одна з них – філософія М. Фуко, на ґрунті якої формуються методологічні підходи до розгляду та аналізу людської тілесності сучасності. Театр завжди був тією призмою, яка унаочнювала ці процеси.

В різні епохи формувався свій погляд на людську тілесність. Особливого значення набуває тілесність в ХХІ столітті. Розуміння тілесності в Античну добу спрямовано на красу чоловічого тіла, перш за все. Оголене тіло у богів, гімнастів, учасників олімпійських ігор. Середньовіччя ставить табу на голому тілі. Воно страждає від гріхів, від дистанціювання від віри. Але вже епоха Відродження розгортає умови для розплющення очей. Тіло відкрито приваблює і своєю красою, і юродством. Епоха Модерну починає розглядати тілесність як складову більш потужного механізму: в центрі уваги комплекси машинного характеру. Людина ж зі своєю тілесністю вписана в потужну складову механічної системи. В той же час набуває обертів ідея індивідуальності, егоцентризму, розгортається прапор антропоцентризму. Факти взаємозумовленості внутрішнього і зовнішнього в людині, збереження індивідуальності, що є шляхом до само ідентичності, неповторності та унікальності – говорять про феномен розвитку індивідуальної тілесності.

Але епоха Модерну настільки швидко рухається вперед, що зміни вносять свої корективи і в розуміння людської тілесності. Явища сучасної культури потребують особливого аналізу, бо відношення до тіла, його розуміння в практичному та теоретичному спектрах починають непомітно, але ж таки змінюватися. Філософські концепції епохи Модерну та Постмодерну дають свої версії змін людської тілесності, вносять свої додатки, акцентують увагу на нових вимірах тілесності. Театр реагує більш відкрито на ці зміни. Але все ж таки філософія залишається основним підґрунтям цих процесів.

Під впливом ідей Ф. Ніцше та М. Мерло-Понті М. Фуко висуває потужну тезу про дискурсивну запрограмованість тілесних практик. Тіло в такому контексті формується як історико-культурний продукт: він змінюється в часі, просторі, його можливо розглядати для розуміння тільки в контексті особливих координат, в якому воно живе.

Отже, філософія дає величезний матеріал та виступає вагомим важелем для оформлення театральних концептуальних положень сьогодення, тілесність при цьому не є винятком.